

Pravda a smysl

Otázka, jaký je „smysl pravdy“, se vlastně vzpírá „smyslu“, protože kde není pravdy (jakožto kritéria pravosti smyslu), není ani smyslu, přinejmenším pravého smyslu. Smysl může být jen zdánlivý, jen mylně předpokládaný, ba zvrhlý a nebezpečný. Opakem smyslu není jen nepřítomnost smyslu, nýbrž pravým opakem (pravého) smyslu je falešný smysl. Také opakem pravdy není nepravda, ba ani omyl, nýbrž lež. Má-li lež být lží, skutečnou a nebezpečnou, musí dávat jakoby „dobrý smysl“, musí jakoby „přesvědčit“ anebo aspoň svést. Právě proto je lež závislá na pravdě, protože ji napodobuje; a čím lépe ji napodobuje, tím je účinnější a nebezpečnější. A podobně tomu je i se smyslem: prostý nesmysl nemůže nikoho přesvědčit, někdy snad může rozesmát svou pitoreskností, ale skutečně nebezpečný je nesmysl, který se (pravému) smyslu velmi podobá. To však znamená, že smysl pravý je nutno bedlivě rozeznávat od pa-smyslu, falešného smyslu, pseudo-smyslu. Tedy je nutno se dotazovat po kritériu pravosti resp. „pravdivosti“ toho kterého smyslu (k nějakému „celkovému“ smyslu, tj. smyslu všeho „nemá smysl“ rekurovat, neboť ten by buď znamenal rezignaci na rozlišování dobrého a špatného smyslu (když vše by mělo mít smysl), anebo bychom museli vymýšlet jakýsi smysl, který by ukazoval i nesmysl jako cosi smysl dávajícího. To však je nepochybným právem pravdy, neboť jen ve světle pravdy se dobrý smysl ukazuje jak jako smysl, tak jako dobrý smysl, ale rovněž falešný smysl se v jejím světle ukazuje jako nesmysl resp. falešný smysl. Potud se zdá, že smysl je vždy konečný, omezený – a také vnitrosvětý -, kdežto Pravda je poslední normou, posledním kritériem každé pravosti i nepravosti a garantem toho, že pravost je pravá a nepravost nepravá.

(Písek, 030402-1.)